

Організація психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів

Пальшкова Ірина Олександрівна¹

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: Palshkova.io@pdpu.edu.ua,

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-6710-5232>

Стаття присвячена актуальній проблемі організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів. Мета статті полягає у розкритті особливостей організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів. Завдання дослідження: виокремити систему ключових понять з проблеми дослідження та обґрунтувати їх сутність; з'ясувати особливості організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів; схарактеризувати головні напрями та принципи психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів. Розкрито сутність понять «супровід», «психолого-педагогічний супровід», «підтримка», «дитина з особливими освітніми потребами», «спортивно-масові заходи», «спортивно-масова робота». Визначено, що організація психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів – це комплексна система занять, спрямованих на оздоровлення, виховання та розвиток дітей з особливими освітніми потребами за індивідуальною програмою для кожної дитини. З'ясовано особливості організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів, на засадах індивідуального підходу, плануванні діяльності, додаткової професійної підготовки, а також контактів із фахівцями, які можуть надати відповідну допомогу дитині з особливими освітніми потребами під час заходу. Доведено, що якість організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у спортивно-масових заходах здебільшого визначається тим, наскільки реалізовано потенційні можливості та індивідуальні особливості дитини. Розкрито напрями (діагностика, корекція, консультування, реабілітація, підтримка, організація соціального середовища, організація проведення спортивно-масових заходів) та принципи (пріоритет інтересів та потреб дітей, які мають особливі освітні потреби; їхній безперервний супровід та мультидисциплінарність) психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів.

Ключові слова: супровід, психолого-педагогічний супровід, діти з особливими освітніми потребами, спортивно-масовий захід, спортивно-масова робота, інклюзія, інклюзивне освітнє середовище.

Вступ. Модернізація освіти в Україні висуває нові виклики перед педагогічними закладами вищої освіти, зумовлені необхідністю підготовки висококваліфікованих фахівців, які забезпечать потреби кожної дитини щодо їхньої повноцінної життєдіяльності, які допоможуть дітям з особливими освітніми потребами інтегруватися в освітній простір.

Інтегрування дітей з особливими освітніми потребами в освітній простір є важливим напрямом гуманізації освітньої системи, який відповідає пріоритетам державної політики нашої країни та полягає в особистісній орієнтації освіти та створенні рівних можливостей для таких дітей у здобутті не лише якісної освіти, а й участі їх у спортивно-масових заходах відповідно до їхніх здібностей та індивідуальних можливостей.

У контексті дослідження зазначимо, що невід'ємним складником цієї сфери є організація та процес професійної підготовки фахівців, які супроводжуватимуть дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів. Адже впровадження державних стандартів для педагогічних закладів вищої освіти першого та другого рівнів підготовки фахівців вимагає наявності сформованих компетентностей у сфері інклюзивної освіти. Саме перехід на рівневу систему освіти став

¹ доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогічних технологій початкової освіти, декан факультету початкового навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

підґрунтям для оновлення системи підготовки майбутніх фахівців педагогічних закладів вищої освіти, зорієнтованої на формування компетентності в майбутніх спеціалістів цього фаху і бути готовими до організації спортивно-масових заходів з дітьми з особливими освітніми потребами.

У сучасному суспільстві, як динамічного складника держави, існує безліч проблем, які вимагають їх рішення. Найбільш актуальною з-поміж яких є діти з нетиповим рівнем розвитку, а саме з особливими освітніми потребами, яким необхідний психолого-педагогічний супровід для підтримки та наданні допомоги для задоволення їхніх потреб.

Аналіз науково-методичних досліджень щодо організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів засвідчує, що питанням організації спортивно-масових та фізкультурно-оздоровчих заходів досліджували такі науковці, як: М. Віленський, Л. Іванова, В. Єрмолова, В. Качашкіна, М. Козленко, Р. Сафін, І. Скачкова, Є. Чернік та ін. Упродовж останніх років проблема дітей з особливими освітніми потребами та їхнього психолого-педагогічного супроводу досліджувалася в різних напрямках такими вченими, як: В. Бондар, А. Журавель, А. Іванченко, А. Кобел, Л. Колбіна, А. Колупаєва, О. Мартинчук, С. Миронова, Г. Сіліна, В. Синьова, Г. Соколова, М. Супрун, О. Таранченко, М. Шеремет, Л. Шипіцина, І. Яковлева та ін.

Як зазначають учені, характерними рисами сучасної системи освіти є її потужне зростання, а саме, багаторівневість та універсальність змісту структури підготовки фахівців педагогічних закладів вищої освіти.

Необхідно зазначити й той факт, що тенденції розквіту системи освіти, викарбовуються у подальшій фундаменталізації її змісту в кожному напрямі підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних супроводжувати дітей із нетиповим рівнем розвитку у процесі спортивно-масових заходів в інтегрованих центрах та інклюзивних освітніх закладах.

Мета та завдання дослідження. *Мета статті* – розкрити особливості організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів.

Завдання дослідження: розкрити зміст ключових понять з проблеми дослідження та обґрунтувати доречність їх використання; з'ясувати особливості організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів; схарактеризувати напрями та принципи психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів.

Результати дослідження. Ґрунтуючись на результатах аналізу науково-методичної літератури, першоджерел та періодичних видань щодо аналізу системи ключових понять з проблеми дослідження, доцільно розкрити їх зміст у логічній послідовності: «супровід», «психолого-педагогічний супровід», «діти з особливими освітніми потребами», «спортивно-масовий захід» тощо. За тлумачним словником з української мови (за А. Іванченко), «супровід – це явище та певна дія, що супроводять» (Іванченко, 2006: 461). Важливим є дослідження Н. Софій визначила та обґрунтувала основні підходи до забезпечення інтегрованого супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього закладу: надання послуг окремими різнопрофільними фахівцями, командний підхід (Софій, 2015).

Актуальним є дослідження А. Колупаєвої, яка супровід розглядає як нову освітню технологію. Авторка довела, що вихідним положенням теорії і практики супроводу є системно-орієнтаційний підхід, згідно з яким розвиток розуміється як вибір і засвоєння суб'єктом тих чи тих інновацій. На погляд А. Колупаєвої, «супровід – це допомога суб'єкту у прийнятті рішення в складних ситуаціях життєвого вибору. Натомість не будь-яка форма допомоги, а підтримка, основою якої є збереження максимуму свободи і відповідальності суб'єкта розвитку за вибір варіанта вирішення актуальної проблеми» (Колупаєва, 2009).

Характеризуючи поняття «супровід», неможливо залишити поза увагою науковий доробок Г. Соколової «Дослідження проблеми психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами», який є вагомим внеском щодо характеристики поняття – «супровід» та поняття, яке є не менше важливого до означеного процесу – це «підтримка». На перший погляд ці поняття є тотожними, натомість учена чітко їх розмежовує, пояснюючи це тим, що підтримку зазвичай надають у будь-якій складній ситуації кожному, хто її потребує, та вона («підтримка») не запобігає проблеми. Також дослідниця наголосила на тому, що підтримка відбувається поверхнево, не порушуючи глибинних процесів, які призводять лише до зовнішньої відповідної норми, не усуваючи причин, які саме й призвели до проблемної ситуації. На відміну від «підтримки», «супровід» пояснює Г. Соколова, як тривалий процес, передбачений вирішенням поставлених завдань щодо особистісного становлення розвитку (Соколова, 2018).

Аналізуючи літературні джерела щодо означеного поняття можна дійти висновку, що похідним від слова «супровід» є термін «супроводжувати», тобто – йти разом. Означена дія свідчить про наявність двох взаємодієвих сторін супроводжувача і того, хто супроводжує, тобто це фахівець, який має супроводжувати дитину з особливими освітніми потребами у реальній ситуації розвитку, а саме: має

допомогти в соціальній адаптації, соціальному розвитку, соціальному вихованні, організації дозвілля у досягненні поставленої мети.

Працюючи з дітьми з особливими освітніми потребами, необхідно пам'ятати і враховувати їхнє природне ігрове середовище, в якому відсутній примус, яке дозволяє кожній дитині виявляти: самостійність, ініціативність та знайти своє місце в соціальному середовищі. Тобто створити настільки сприятливу атмосферу та умови, щоб діти з нетиповим рівнем розвитку змогли реалізувати свої природні здібності; швидко адаптувалися до нових умов; стали впевненими та відчули себе потрібними. В цьому випадку вважаємо, що мотиваційний потенціал гри є найбільш ефективним для освоєння не лише освітньої програми, а й у сприянні фізичному розвитку, що є не менш важливим для дітей з різними особливими освітніми потребами. Природно, щоб все це відбувалося на доступному рівні для дітей у супроводі фахівця.

Закцентуємо на тому, що до категорії дітей з особливими освітніми потребами відносять дітей, освітні потреби яких виходять за межі загальноприйнятих норм. Для таких дітей обов'язково має бути передбачений психолого-педагогічний супровід.

Слід підкреслити, що психолого-педагогічний супровід – це «комплексна система заходів з організацією освітнього процесу та розвитку дитини, передбачена індивідуальною програмою розвитку» (Миронова, 2020: 63). Завдання супроводу полягають: у комплексній оцінці розвитку дитини з особливими освітніми потребами; в організації освітнього процесу; в комплексному поєднанні з корекційно-розвитковим компонентом та реабілітаційними заходами; різнобічному розвитку індивідуальності дитини на основі виявлення її задатків та здібностей, формуванні інтересів і потреб; збереженні та зміцненні здоров'я дітей; наданні комплексних послуг з урахуванням стану здоров'я, особливостей психофізичного розвитку, освітніх потреб; моніторингу динаміки результатів освітньо-виховної і корекційно-розвиткової роботи; зміні у стані здоров'я, інтелектуальній і емоційно-вольовій сферах дитини, її соціальній ситуації розвитку; консультуванні родин з питань виховання та розвитку дитини з особливими освітніми потребами; наданні батькам необхідної психолого-педагогічної допомоги; створенні позитивного соціального середовища для інклюзії через підготовку учнів з типовим розвитком та їхніх батьків до взаємодії з дітьми, які потребують корекції психофізичного розвитку; професійній взаємодії фахівців (Миронова, 2020: 64–65). Вченими, які досліджували означену проблему (В. Бондар, А. Колупаєва, О. Мартинчук, С. Миронова, В. Синьовим, Г. Соколова, М. Супрун та ін.) доведено, що перебування дитини з особливими освітніми потребами в освітньому закладі без психолого-педагогічного супроводу є стихійною або формальною інклюзією, яка може нашкодити дитині та гальмувати процес як навчання, так і розвитку дитини.

Найбільш повно й послідовно було розглянуто поняття «діти з особливими освітніми потребами» такими автоами, як Н. Ярмола, Л. Коваль-Бардаш, Н. Компанець, Н. Квітка та ін., які наголошують на тому, що це «група дітей, які через різні біологічні й соціальні причини відчувають стійкі труднощі в засвоєнні освітніх програм. Діти з особливими освітніми потребами, які навчаються в системі загальної і спеціальної освіти, мають порушення з боку інтелекту, емоційно-вольової сфери, різних аналізаторів (слуху, зору, мовлення, рухової сфер)» (Ярмола, Коваль-Бардаш Компанець, Квітка, Лапін, 2020: 15). Слушною є думка С. Миронової, яка розглядала це поняття з погляду інклюзивної освіти. За її словами, «дитина з особливими освітніми потребами – це особа, яка потребує додаткової постійної підтримки в освітньому процесі для забезпечення її права на освіту» (Миронова, 2020: 28). Відзначимо, що така підтримка-супровід має надаватися мультидисциплінарною командою (учителями загальноосвітньої підготовки, асистентами вчителів, корекційними педагогами (за нозологіями), медичним персоналом, соціальним педагогом, психологом, батьками дитини та іншими фахівцями залежно від потреб дитини).

У дослідженнях зазначено, що у сучасному світі все більше народжується дітей з різними дизонтогеніями (Churakhina, 2019). Ситуація із збільшенням дітей з особливими освітніми потребами є невтішною і для України, щороку спостерігається тенденція до збільшення таких дітей, а їхні сім'ї становлять одну з найбільш уразливих категорій населення.

Всупереч наявним проблемам на сьогодні в Україні до дітей з особливими освітніми потребами вживаються заходи, які націлені на реалізацію соціальних потреб, розробляються нові форми та види соціальної допомоги для їхньої підтримки. Натомість необхідно зауважити, що з дітьми з особливими потребами працюють мультидисциплінарні команди фахівців здебільшого в інклюзивних освітніх закладах. Що й спричинило велику затребуваність у таких фахівцях, які супроводжуватимуть їх в освітньому закладі не лише під час освітнього процесу а й у процесі спортивно-масових заходів. Це свідчить про необхідність розширення і вдосконалення підготовки фахівців відповідно до нових викликів суспільства щодо надання освітніх-мультидисциплінарних послуг дітям з особливими освітніми потребами. Такі послуги нададуть змогу означеній категорії дітей брати участь у більшості заходів, у процесі яких вони розкриватимуть себе, свої таланти, розповідатимуть про свої інтереси, відчуватимуть себе потрібними.

Отже, вбачаємо необхідність у сформованості психологічної, когнітивної та методичної компетентностей фахівців для без бар'єрного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів.

Натомість засвідчує, що практика, підготовка фахівців щодо спортивно-масових заходів ускладнена проблемою середовищних бар'єрів, таких як: психологічне напруження, підбір навчального матеріалу, складність у спілкуванні з дітьми з нетиповим рівнем розвитку тощо, тоді як для таких дітей необхідно створювати спеціальні умови і має бути спеціальне обладнання.

Це, у свою чергу, призвело до визначення терміна спортивно- масовий захід. На думку, А. Леоненко та А. Нестерова, «спортивно-масовий захід – це організований захід, спрямований на фізичний і духовний розвиток людини, на зміцнення її здоров'я, вдосконалення фізичної підготовки, формування інтересу до занять спортом, раціональне проведення дозвілля». На відміну від спортивно-масового заходу, вченими (А. Леоненко та А. Нестерова) визначено, спортивно-масову роботу, яка посідає важливе місце в умовах загальної середньої освіти. По-перше, вона залучає школярів, учителів, батьків до занять фізичною культурою і спортом, розвиває корисні рухові навички та вміння, задовольняє індивідуальні інтереси школярів у фізичному вдосконаленні та стимулює інтерес до самостійних фізичних занять. По-друге, створює умови для змагальної ігрової діяльності серед учнів. Спортивно-масова робота реалізує оздоровчі, виховні та освітні завдання (Леоненко, Нестерова, 2021: 160).

Найголовнішим пріоритетом у роботі з такими дітьми є особистий підхід до кожної дитини (уведення спеціальних розділів у робочу програму для дітей з особливими освітніми потребами, які були відсутніми для дітей з типовим рівнем розвитку; систематизація вправ і завдань за видами нозологій, і звісно, має бути атмосфера заохочення. Зазвичай така атмосфера складається із правил, коли фахівець не позбавляє дитину можливості піклуватися самостійно про самого себе; заохочує будь-які прояви її ініціативи; відзначає успіхи у фізичному розвитку та навпаки, при досягненні, різко не втрачає цікавості до такої дитини; сумлінно контролює якість умінь та навичок. І в підсумку, фахівець має продовжувати всебічно розвивати дитину з особливими освітніми потребами, щоб вона відчувала себе комфортно в соціальному середовищі, дотримуватись педагогічного такту (безперервне заохочення за будь-які досягнення, своєчасна допомога кожній «особливій» дитині, розвиток упевненості у своїх власних силах і можливостях).

Готуючись до будь-якого заходу, в яких будуть брати участь діти з особливими освітніми потребами, слід підготувати для них індивідуальні завдання. Готуючись до спортивно-масових заходів, необхідно комбінувати для них різні завдання, які вони зможуть відпрацювати й під час позаурочної діяльності.

Не потрібно забувати про застосування різних засобів, для запобігання перевтоми дітей з певними потребами (поступове підвищення рухової активності): чергувати рухову і практичну діяльність; виконувати спортивні завдання та вправи поступово, спостерігаючи за втомою дітей; використовувати цікавий наочний матеріал з барвистим наповнення для активізації учнів; використовувати технічні засоби, адаптовані для фізичної підготовки: спортивні тренажери, спортивний інвентар; нетрадиційне обладнання тощо.

У процесі організації спортивно-масових заходів, необхідно дотримуватись таких правил: знаходження дітей з особливими освітніми потребами у залі або на фізкультурному майданчику у супроводі дорослого; використання приладів, тренажерів спортивного інвентаря у супроводі фахівця; у процесі виконання вправ із предметами, стежити за достатнім інтервалом і дистанцією між учасниками; навчаючи дітей з особливими освітніми потребами рухових навичок, фахівець повинен забезпечити правильний показ виконання завдань; супровід та постійний контроль за збереженням правильної постави дітей з особливими освітніми потребами у процесі виконання вправ; контроль стану дітей зазначеної категорії, не допускаючи їх перевтоми; і на завершення, ознайомлення дітей з правилами поведінки під час заняття та систематичний контроль їх виконання.

Отже, доходимо висновку, що особливість організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів, полягає в індивідуальному підході, обов'язковому плануванні діяльності, додатковій професійній підготовці, контакту із висококваліфікованими фахівцями, які надаватимуть своєчасну, потрібну допомогу дітям під час заходу. Мета такої роботи, полягає в підготовці до самостійного, дорослого життя дітей з особливими освітніми потребами. Водночас, необхідно слідкувати, щоб надмірна підтримка та допомога під час організаційного процесу не стала для дітей з особливими освітніми потребами звичною та залежною. Для забезпечення успіху щодо психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових занять, необхідно з повагою ставитись до всіх дітей-учасників заходу, а також вдумливо і старанно працювати в інтересах дитини.

Зазначаючи основні напрями (діагностика, корекція, консультування, реабілітація, підтримка, організація соціального середовища, організація проведення спортивно-масових заходів) та принципи (пріоритет інтересів та потреб дітей з особливостями у розвитку; їхній безперервний супровід та

мультидисциплінарність тощо) психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів, необхідно зауважити, що вони є дієвими та значимими для розвитку дитини.

Таким чином, організація психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів, є тривалим процесом, націленим на організацію та індивідуальну підготовку кожної дитини з певними освітніми потребами до виконання комплексу спортивних вправ, які позитивно впливатимуть на її оздоровлення, виховання та розвиток.

Висновки. У процесі аналізу науково-методичної літератури відповідно теми дослідження, обґрунтовано й доведено правомірність застосування наукових понять. Визначено, що психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів відбувається в результаті діяльності компетентного фахівця в цій галузі чи мультидисциплінарною командою, спрямованих на організацію системи комплексних умов (клініко-психологічних і психотерапевтичних), які слугуватимуть засвоєнню знань, умінь та навичок; соціальної адаптації, реабілітації, індивідуальному розвитку дитини, нормалізації родинних стосунків та її інтеграції в соціум. Доведено, що психолого-педагогічного супровід має бути організованим з урахуванням інтересів та потреб дітей з особливими освітніми потребами. Якість організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів вимірюється врахуванням потенційних можливостей та індивідуальних особливостей їх учасників. Водночас, необхідно пам'ятати й про те, що у кожної дитини, незважаючи на її потреби, є резерви для розвитку; використання яких, може покращити у майбутньому суттєво якість життя дитини.

Характеристика основних напрямів та принципів організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів доводить, що процес як організації, так і його супроводу є тривалим, нелегким, як для тих, хто супроводжує, так і для тих, кого супроводжують.

Література

Діти з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі : навчально-методичний посібник / авт.: Н. Ярмола, Л. Коваль-Бардаш, Н. Компанець, Н. Квітка, А. Лапін. Київ : ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 208 с.

Іванченко А. О. Тлумачний словник української мови. Харків : Фоліо, 2006. 540 с.

Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. Київ: Самміт-Книга, 2009. 272 с.

Леоненко А. В., Нестерова А. В. Спортивно-масові заходи як засіб формування здорового способу життя школярів. Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення : матеріали XXI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених : / відповід. ред. Я. М. Копитіна, наук. ред. О. А. Томенко. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. Т. 1. С. 159-163.

Миронова С. П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник. Тернопіль : Астон, 2020. 176 с.

Соколова Г. Б. Дослідження проблеми психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Вісник Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова. Психологія. 2018. Т. 23, вип. 2 (48). С. 128-135.

Софій Н. З. Інклюзивні ресурсні центри: канадський досвід та українські реалії. Особлива дитина: навчання та виховання. 2015. № 1(73). С. 34-40.

Chupakhina S. Methodological bases for digital competence formation of future teachers under conditions of inclusive education: Ukrainian content. "Modern World tendencies in the development of science" Issue 2. Ed.: Babych M. M. Published by Sciecee Publishing. London, 2019. pp. 26-40.

Organization of psychological and pedagogical support for children with special educational needs in the process of sports events

Palshkova Iryna²

State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky", Odesa, Ukraine

² Doctor of Sciences (in Pedagogy), Professor of the Department of Pedagogical Technologies of Primary Education, Dean of the Faculty of Primary Education at the State institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"

The article is devoted to the actual problem of organizing psychological and pedagogical support for children with special educational needs in the process of sports events. The purpose of the article is to reveal the features of the organization of psychological and pedagogical support for children with special educational needs in the process of sports events. The task of the study: to isolate the system of key concepts from the research problem and to justify their essence; find out the peculiarities of the organization of psychological and pedagogical support for children with special educational needs in the process of sports events; to characterize the main directions and principles of psychological and pedagogical support for children with special educational needs in the process of sports events. The essence of the concepts of "support," "psychological and pedagogical support," "support," "child with special educational needs," "sports events," "sports work." It is determined that the organization of psychological and pedagogical support for children with special educational needs in the process of sports events is a comprehensive system of classes aimed at improving, educating and developing children with special educational needs according to an individual program for each child. The features of the organization of psychological and pedagogical support for children with special educational needs in the process of sports events, on the basis of an individual approach, planning activities, additional professional training, as well as contacts with specialists who can provide appropriate assistance to a child with special educational needs during the event. It is proved that the quality of the organization of psychological and pedagogical support for children with special educational needs in sports events is mainly determined by the extent to which the potential opportunities and individual characteristics of the child are realized. Directions (diagnosis, correction, counseling, rehabilitation, support, organization of the social environment, organization of sports events) and principles (priority of interests and needs of children with special educational needs) are disclosed; their continuous support and multidisciplinary psychological and pedagogical support of children with special educational needs in the process of sports events.

Keywords: support, psychological and pedagogical support, children with special educational needs, sports-mass event, sports-mass work, inclusion, inclusive educational environment.

References

- Chupakhina, S. (2019) Methodological bases for digital competence formation of future teachers under conditions of inclusive education: Ukrainian content. «*Modern World tendencies in the development of science*» Issue 2. Ed. Babych M. M. Published by Sciemcee Publishing. London, pp. 26-40.
- Ivanchenko, A.O. (2006). *Tlumachnyy slovnyk ukrayins'koyi movy [Explanatory dictionary of the Ukrainian language]*. Kharkiv: Folio [in Ukrainian].
- Kolupayeva, A.A. (2009). *Inklyuzyvna osvita: realiyi ta perspektyvy [Inclusive education: realities and perspectives]*. Kyiv: Sammit-Knyha [in Ukrainian].
- Leonenko, A.V., & Nesterova, A.V. (2021). Sportyvno-masovi zakhody yak zasib formuvannya zdorovoho sposobu zhyttya shkolyariv [Mass sports events as a means of forming a healthy lifestyle for schoolchildren]. *Suchasni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu riznykh hrup naseleння : materialy XKHI Mizhnarodnoyi naukovy-praktychnoyi konferentsiyi molodykh uchenykh – Modern problems of physical education and sports of different population groups: materials of the 21st International scientific and practical conference of young scientists*. Ed. Ya. M. Kopytina. Sumy: SumDPU im. A. S. Makarenka. Issue. 1, pp. 159-163 [in Ukrainian].
- Myronova, S.P. (2020). *Nova ukrayins'ka shkola: osoblyvosti orhanizatsiyi osvitynoho protsesu uchniv pochatkovoyi shkoly v inklyuzyvnykh klasakh [Ukrainian school: peculiarities of the organization of the educational process of primary school students in inclusive classes]*. Ternopil: Aston [in Ukrainian].
- Sofiy, N.Z. (2015). Inklyuzyvni resursni tsentry: kanads'kyy dosvid ta ukrayins'ki realiyi [Inclusive resource centers: Canadian experience and Ukrainian realities]. *Osoblyva dytyna: navchannya ta vykhovannya – A special child: education and upbringing*. Vols. 1(73), pp. 34-40 [in Ukrainian].
- Sokolova, H.B. (2018). Doslidzhennya problemy psykholohichnoho suprovodu ditey z osoblyvymy osvitynymi potrebamy [Study of the problem of psychological support of children with special educational needs]. *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu im. I. I. Mechnykova. Psykholohiya – Bulletin of the Odesa National University named after I. I. Mechnikova. Psychology*. Vols. 23, Issue 2 (48), pp. 128-135 [in Ukrainian].
- Yarmola, N., Koval-Bardash, L., Kompanets, N., Kvitka, N., & Lapin, A. (2020). Dity z osoblyvymy osvitynymi potrebamy u zahal'noosvitynomu prostori [Children with special educational needs in general education]. Kyiv: ISPP imeni Mykoly Yarmachenka NAPN Ukrayiny [in Ukrainian].

Accepted: September 20, 2023

